

VALTIONEUVOSTON ASETUS ERITYISAVUSTUKSESTA KESTÄVÄÄ KASVUPOLITIIKKAA JA YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMISTÄ EDISTÄVILLE YHTEISÖILLE

1. Esitys ja toimivalta

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi valtioneuvoston asetus erityisavustuksesta kestävää kasvupolitiikkaa ja yritysten kansainvälistymistä edistäville yhteisöille.

Voimassaolevan valtioneuvoston asetuksen avustuksesta kestävää kasvupolitiikkaa ja yritysten kansainvälistymistä edistäville yhteisöille (104/2021) mukaista avustusta voidaan myöntää yleisavustuksena. Esitetty asetus poikkeaisi mainitusta asetuksesta siten, että avustusta myönnettäisiin valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin tarkoittamana erityisavustuksena. Erityisavustusten myöntämistä koskevan asetuksen säätäminen on katsottu tarpeelliseksi, jotta myönnettävissä olevat varat voitaisiin kohdentaa paremmin niihin kohteisiin, joissa avustuksesta arvioidaan saatavan paras hyöty. Lisäksi on katsottu, että avustusten myöntäminen erityisavustuksina pystyttäisiin keventämään valtionapuviranomaiseen kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Yleisavustuksia koskeva voimassa oleva asetus 104/2021 jäisi kuitenkin voimaan. Näin mahdollistettaisiin valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan avustuksen myöntäminen myös yleisavustuksena.

Asetuksen mukaiset valtionavustukset rahoitettaisiin valtion talousavion momentilta 32.01.40 *Valtionavustus kestävää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille*.

Asetus annettaisiin valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla. Valtionavustuslain 8 §:n mukaan tarkempia säännöksiä valtionavustuslain soveltamisalaan kuuluvan valtiontalousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

1 §. *Soveltamisala*. Asetuksen 1 pykälässä säädettäisiin soveltamisalasta. Ehdotuksen mukaan asetuksen mukaiset avustukset myönnettäisiin valtionavustuslain mukaisina erityisavustuksina. Asetusta sovellettaisiin erityisavustusten myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön valtion talousarvion momenttiin 32.01.40 (valtionavustus kestävää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille) otetusta määrärahasta oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille.

2 §. *Valtionapuviranomainen*. Asetuksessa tarkoitettu valtionapuviranomainen olisi työ- ja elinkeinoministeriö.

3 §. *Avustuksen saajat ja avustuksen käyttökohteet*. Pykälässä säännettäisiin mille tahoille ja mihin kohteisiin avustusta voidaan myöntää. Pykälän 1 momentin mukaan avustusta saa myöntää sellaisiin hankkeisiin, jotka tukevat työ- ja elinkeinoministeriön toimialan kehittymistä ja vahvistavat jo olemassa olevan julkisten kansainvälistymispalveluntarjoajien muodostaman Team Finland -verkoston toimintaa. Avustusta saavien yhteisöjen olisi pääsääntöisesti oltava rekisteröitynyt Suomeen ja yhteisöjen toimialueen olisi oltava kansallinen, niin ettei yhteisön säännöissä sen toimialuetta ole rajoitettu vain tietylle alueelle. Tarkoituksena on ohjata avustusten myöntämistä toimijoille, jotka yksittäisen kaupungin tai maakunnan alueen sijaan toimivat laajemmalla kansallisella tasolla.

Erityisestä syystä avustusta voitaisiin myöntää myös ulkomaille rekisteröidylle yhteisölle, jos se voi osoittaa, että sen toiminnan hyödyt kohdistuu Suomeen. Eräissä tapauksissa asetuksen tarkoittamaa toimintaa saattaa harjoittaa ulkomaille rekisteröity yhteisö. Ulkomaille rekisteröityjen yhdistystenkin osalta toiminnan hyödyt

voi kuitenkin kohdistua pääsääntöisesti suomalaisiin pk-sektorin yrityksiin ja sitä kautta Suomeen. Erityinen syy voisi olla mm. toiminnan hyötyjen korostunut kohdistuminen suomalaisiin pk-yrityksiin ja Suomeen, vaikka yhdistys on rekisteröity ulkomaille sekä toiminnan strateginen merkitys kahdenvälisen suhteiden kehittämisessä.

Pykälän 2 momentin mukaan avustuksen saajalla olisi oltava hankkeessa tarvittavat taloudelliset ja muut edellytykset toteuttaa hanke, nämä tarkistettaisiin hakumenettelyn yhteydessä. Taloudellisilla edellytyksillä tarkoitetaan mm. riittäviä taloudellisia resursseja omarahoitusosuuden kattamiseen. Muilla edellytyksillä tarkoitettaisiin esimerkiksi aiempaa kokemusta vastaavanlaisesta toiminnasta ja riittävän laajoja verkostoja palveltavien yritysten tavoittamiseen ja toiminnan jalkauttamiseen

Pykälän 3 momentissa on kuvattu tarkemmin mihin käyttökohteisiin avustusta voidaan myöntää. Tällä avustusmuodolla on tarkoitus parantaa pienten ja keskisuurten yritysten vientiä, kansainvälistymisvalmiuksia sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja kasvua antamalla yrityksille maksutta asiantuntija-, tieto- ja neuvontapalveluita. Erityisavustuksen keskeisenä tavoitteena on tukea pk-yritysten viennin edistämisen maksuttomia neuvontapalveluita keskeisille lähi- ja kasvumarkkinoille. Tuettavien hankkeiden kautta tarjottavien palvelujen ja kehitettävän verkosto- ja asiakkuusyhteistyön tulee konkreettisella tavalla vahvistaa ja täydentää julkisten kansainvälistymispalvelutarjoajien muodostaman Team Finland -verkoston ydintoimijoiden (UM, Business Finland, Finnvera, ELY-keskukset) palveluita kansallisella tasolla. Team Finland on yrityksille kansainvälistymispalveluita tarjoavien julkisten toimijoiden verkosto, joka tukee yrityksiä viennin ja kansainvälistymisen eri vaiheissa.

Tässä asetuksessa tarkoitettua avustusta ei voi käyttää yksittäiselle yritykselle kohdistettuihin palveluihin, joten kyseessä ei ole tavanomainen yritystuki.

4 §. Avustuksen hakeminen. Avustusta olisi aina haettava ennen hankkeen aloittamista. Ennen hakemuksen jättämistä aiheutuneet kustannukset eivät ole hyväksyttäviä eikä niihin myönnetä avustusta. Pykälässä lueteltaisiin hakemisen yhteydessä annattavat vähimmäistiedot. Hakemukseen olisi sisällytettävä muun muassa hakijan nimi, yhteystiedot ja kotipaikka, yritys- ja yhteisötunnus, hankkeen yhteyshenkilö ja selvitys hakijan nimenkirjoitusoikeudesta.

5 §. *Hyväksyttävät kustannukset.* Pykälän 1 momentissa on lueteltu tavanomaiset hankkeissa hyväksyttävät kustannuslajit. Hanke voi tehdä hankkeen toimenpiteitä omana työnä, tällöin kustannukset ovat palkkakustannuksia tai ostopalveluita. Lisäksi myös matkakustannukset voivat olla tarpeellisia hankkeen asianmukaiseksi toteuttamiseksi.

Pykälässä säädettäisiin välillisten kustannusten korvaamisesta niin, että ne voidaan korvata prosenttimääräisesti. Kohtuullisena määränä voidaan selvityksen perusteella pitää enintään 12 prosenttia hankkeen välittömistä kustannuksista. Näitä hyväksyttäviä välillisiä kustannuksia ovat hankkeelle tarvittavat toimitilakulut, toimistotarvikkeet, kalusteet, puhelimet ja laitteet, materiaalit, taloushallinto, hankkeen yleishallinto, jos niitä ei esitetä välittöminä kustannuksina. Maksatuksen yhteydessä avustuksen saajan on kuvattava kustannuslajit, jotka se sisällyttää välillisiin kustannuksiin, jotta voidaan varmistaa, ettei niitä ole esitetty korvattavaksi muissa kululajeissa.

Pykälän 3 momentin mukaan avustusta ei kuitenkaan myönnettäisi 1 kohdan mukaisiin palkkakustannuksiin siltä osin kuin ne ylittävät hakijaorganisaation vastaavasta työstä yleisesti maksaman palkan, eikä muihin palkkauksesta aiheutuviin kustannuksiin, jos ne eivät ole lakisääteisiä tai perustu työnantajaa velvoittavaan virka- tai työehtosopimukseen. Avustettavana kohtuullisena palkkakustannuksena pidettäisiin enintään määrän, joka vastaa 80 000 euron vuosipalkkaa (brutto). Tämän määrän ylittävän osan maksamisesta avustuksen saaja vastaa muilla varoillaan. Palkka voidaan maksaa rahapalkkana tai luontoisetuna.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin matkakustannuksista. Jos avustuksen saajaan ei sovelleta virka- tai työehtosopimuksen matkustussääntöä niin matkakustannukset olisivat tukikelpoisia kulloinkin voimassa olevan valtion matkustussäännön mukaisesti.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi hankinnoista aiheutuvien kustannusten hyväksyttävyyteen liittyvä säännös kustannusten kohtuullisuuden varmistamiseksi. Jos avustuksella rahoitettavaan toimintaan ei sovelleta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016), on avustuksen saajan voitava esittää, että hankinnasta aiheutuva kustannus on kohtuullinen. Maksatusten ja tarkastusten vuoksi hankintoihin liittyvät asiakirjat on säilytettävä. Valtionapuviranomainen voi antaa tätä koskevaa tarkempaa ohjeistusta kustannusten kohtuullisuuden varmistamiseksi.

6 §. Avustuksen määrä. Pykälän mukaan avustuksen määrä olisi pääsääntöisesti 50 % hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Erityisistä syistä avustus voisi kuitenkin olla enintään 75 %. Erityisenä syynä voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että myönnettävällä avustuksella on merkittävä vaikutus hankkeen toteutumiselle ja valtionapuviranomainen arvioi avustettavalla toiminnalla saavutettavan vaikutuksen olevan erityisen hyvä suhteessa 3 §:ssä säädettyihin avustuksen käyttökohteisiin.

7 §. Kertakorvaus. Kertakorvauksen tarkoituksena on vähentää maksatuksen vaatimia resursseja ja byrokratiaa. Kertakorvausmenettelyyn perustuvassa hankkeessa ei avustuksen saajan tarvitse maksatuksen yhteydessä esittää tositteita todellisista kustannuksista vaan tukikelpoisuus ja maksatus perustuvat hankkeella aikaan saadun tuloksen tai tehtyjen toimenpiteiden toteennäyttämiseen. Kertakorvaus sopii hyvin selkeisiin pienehköihin ja lyhytkestoisiin hankkeisiin, kuten seminaareihin, tapahtumien järjestämiseen ja erilaisiin selvityksiin. Hakijan on hakemusvaiheessa esitettävä yksityiskohtaiset laskelmat hankkeen toteuttamiselle. Hankesuunnitelman tulee täyttää hankkeille ylisesti asetetut edellytykset. Jos hankkeesta toteutetaan 50 prosenttia tai enemmän hankintoina, ei se sovellu kertakorvausmenettelyyn.

Pykälän mukaan avustuspäätöksen tekemistä varten kertakorvausta haettaessa olisi toimitettava yksityiskohtainen kustannusarvio perusteluineen sekä arvio ulkopuolisilta tehtävistä hankinnoista.

8 § Ennakko. Pykälässä määriteltäisiin tämän asetuksen mukaisissa hankkeissa noudatettava ennakkomenettely. Ennakkoa myönnetään vain hakemuksen perusteella, jos hakija esittää hyväksyttävät syyt ennakon tarpeelle.

9 §. Avustuksen maksaminen ja selvitys avustuksen käytöstä. Pykälässä on säännökset maksatukseen liittyvistä menettelyistä. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan avustus maksetaan jälkikäteen, sen jälkeen, kun kustannusten hyväksyttävyydestä on varmistuttu. Kertakorvauksessa maksamisen edellytyksenä on, että avustuspäätöksessä hyväksytty toimenpide on kokonaisuudessaan suoritettu.

Pykälän 2 momentin mukaan hankkeen aikana, hankkeen ansiosta saadut tulot vähennettäisiin hyväksyttävistä kustannuksista ennen maksatusta. Tuloiksi katsottaisiin myynnistä, vuokrauksesta, käyttökorvauksista tai muusta luovutetusta vastikkeesta saadut korvaukset.

Pykälän 3 momentin mukaan maksatushakemukseen olisi liitettävä erittely aiheutuneista kustannuksista. Ennen viimeisen erän maksamista valtionapuviranomaisen on varmistettava, että hanke on toteutettu päätöksen mukaisesti. Avustuksen saajan olisi toimitettava tätä varten valtionapuviranomaisen vaatima selvitys hankkeen tuloksista ja varojen käytöstä.

Avustuksen saajan kirjanpito on järjestettävä niin, että avustuksen käyttö on vaivatta seurattavissa.

10 §. *Voimaantulo.* Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 7.4.2024 lukien.

3. Vaikutukset

Avustettavien hankkeiden koot olisivat n. 100 000 – 400 000 euroa. Avustettavien hankkeiden koon mukaan avustuksen määrä yksittäisten avustuspäätösten osalta olisi pääsääntöisesti yli 50 000 euroa ja enimmillään n. 200 000 euroa. Vuosittain myönnettävien avustusten lukumäärä ja myönnettyjen avustusten kokonaissumma vaihtelevat myönnettävissä olevien varojen sekä tukikelpoisten hankkeiden ja toimitettujen lupahakemusten määrän mukaan.

Erityisavustuksena myönnettävien hankeavustusten hallinnointi on hallinnollisesti kevyempää kuin yleisavustusten hallinnointi. Erityisavustuksissa tarkastelu rajautuu hankkeeseen ja siihen liittyviin välittömiin kustannuksiin ja hankkeen sisällölliseen toteutumiseen. Yleisavustuksissa joudutaan tarkastelemaan toimijan koko toimintaa, johon yleisavustus kohdistuu. Mahdollistamalla avustusten myöntäminen myös erityisavustuksina kevennettäisiin valtionapuviranomaiseen kohdistuvaa hallinnollista taakkaa.

4. Valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunto seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, ulkoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) Suomalais-ruotsalainen kauppakamari (FINSVE), Saksalais-suomalainen kauppakamari (AHK Finland) Osuuskunta Viexpo, EastCham Finland kauppakamariyhdistys ry, Music Finland ry, Design Forum Finland, Hämeen ELY-keskus, Finnvera Oyj.

Asetusehdotus on ollut tarkastettavana oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

5. Lausuntopalaute

Asetusluonnoksesta annettiin 11 lausuntoa. Luonnoksesta lausuivat Audiovisual Producers Finland - APFI ry, Ulkoministeriö, Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry, Mikro- ja yksityrittäjät ry, Design Forum Finland, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, Music Finland, Suomalais-ruotsalainen kauppakamari, Saksalais-suomalainen kauppakamari, EastCham Finland kauppakamariyhdistys ry, Osuuskunta Viexpo.

Valtiovarainministeriö ilmoitti, ettei sillä ole asiassa lausuttavaa.

Ulkoministeriö ilmoitti, että ei lausu asian oikeellisuudesta vaan jättää arvioinnin oikeusministeriölle ja totesi asetuksen tavoitteiden olevan sen mukaan kannatettavia.

Osuuskunta Viexpo, Music Finland, Design Forum Finland, Mikro- ja yksityrittäjät ry ja Audiovisual Producers Finland – APFI ry pitivät asetuksen tavoitteita hakemisen ja raportoinnin hallinnollisen taakan keventämisestä kannatettavina.

Osuuskunta Viexpo, EastCham Finland kauppakamariyhdistys ry, Audiovisual Producers Finland - APFI ry, Mikro- ja yksityrittäjät ry ja Suomalais-ruotsalainen kauppakamari pitivät tärkeänä, että mahdollisuus yleisavustusten myöntämiseen säilyy myös jatkossa erityisavustusten rinnalla.

Mikro- ja yksityrittäjät ry, EastCham Finland kauppakamariyhdistys ry ja Audiovisual Producers Finland - APFI ry totesivat lausunnossaan, että tukiprosentin tulisi olla pääsääntöisesti 75 %. Työ- ja elinkeinoministeriö on tarkastellut tukiprosentin tasoa ja katsoo esitetyn tason asianmukaiseksi. Asetuksen mukaan valtionapuviranomaisella on harkintavaltaa tukiprosentin tason osalta ja taso voi erityisistä syistä olla 75 %.

Music Finland ehdotti lausunnossaan arvioitavan uudelleen perustelumuihistiossa esitetyn avustuksen ylärajan (n.200.000 euroa) tarkoituksenmukaisuutta suhteessa hankkeilta toivottuun kokoluokkaan ja vaikuttavuuden tavoitteeseen. Music Finlandin mukaan liian alhainen ylärajan määrittäminen voi rajoittaa laajamittaisissa hankkeissa liiaksi avustusta ja sitä kautta hankkeen vaikuttavuutta. Myös Audiovisual Producers Finland - APFI ry esitti vastaavan huomion. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että perustelumuihistiossa esitetty kokoluokka on suuntaa antava.

Suomalais-ruotsalainen kauppakamari katsoi lausunnossaan, että avustusten myöntäminen erityisavustuksena aiheuttaisi kauppakamarille lisää hallinnollista taakkaa. Myös Audiovisual Producers Finland - APFI ry esitti vastaavan huomion. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, ettei avustusten hakemiseen ja raportointiin liittyvän työ määrän odoteta kasvavan.

Saksalais-suomalainen kauppakamari ja EastCham Finland kauppakamariyhdistys ry kiinnittivät huomiota kohtaan, jonka mukaan avustettavana kohtuullisena palkkakustannuksena pidettäisiin enintään määrän, joka vastaa 80 000 euron vuosipalkkaa (brutto) ja toivoivat tason nostamista. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa kyseessä olevan valtionavustuksella korvattavan osuuden enimmäismäärä ja hakijat voivat maksaa toimihenkilöilleen myös korkeampaa palkkaa. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että taso on katsottu tarkoituksenmukaiseksi korkean tuki-intensiteetin valtionavustukselle.

Saksalais-saksalainen kauppakamari totesi lausunnossaan asetuksen 5 §:n osalta jäävän epäselväksi, mihin viitataan puhuttaessa ”1 momentista”, sillä Saksalais-suomalaisen kauppakamarin mukaan 5 §:ssä ei ole selkeätä 1 momenttia vaan pykälä alkaa neljän kohdan luettelolla. Lausunnossa tarkoitettu 4 kohdan luettelo sisältyy viittauksen kohteena olevaan pykälän 1 momenttiin, eikä pykälän muotoilua katsota tarpeelliseksi muuttaa.